

ПРИЛОЖЕНИЕ НА МАНУАЛНИЯ ЛИМФЕН ДРЕНАЖ В ДЕТСКАТА ВЪЗРАСТ

Надежда Иванова¹, Цветалина Стоянова¹, Станислава Богомилова²

¹Студент, специалност „Кинезитерапия“, Факултет по обществено
здравеопазване, Медицински университет – Варна

²Катедра „Кинезитерапия“ и Университетски център по източна медицина,
Медицински университет – Варна

APPLICATION OF MANUAL LYMPHATIC DRAINAGE IN CHILDREN

Nadezhda Ivanova¹, Tsvetalina Stoyanova¹, Stanislava Bogomilova²

¹Student of Kinesitherapy, Faculty of Public Health, Medical University of Varna

²Department of Kinesitherapy, Faculty of Public Health,
University Center for Eastern Medicine, Medical University of Varna

РЕЗЮМЕ

Лимфедемът е проблем, който се характеризира с прекомерно натрупване на лимфна течност, в резултат на което се формира оток, най-често локализиран в областта на крайниците. Лимфедемът при деца се развива по-рядко отколкото в зряла възраст и може да се прояви в резултат на вродена малформация или придобито увреждане на лимфните съдове и възли. Мануалният лимфен дренаж се явява щадящ природосъобразен метод за преодоляване на лимфния застой, който заема основно място в комплексния подход при възстановяване на нормалното функциониране на лимфната система при деца. Внимателното и точно дозирано приложение на този специализиран вид техника успешно повлиява профилактиката и лечението на лимфедема в детската възраст при заболявания на сърдечносъдовата, отделителната и ендокринната система, след хирургични интервенции и при посттравматични усложнения, което подобрява и качеството на живот.

Целта на настоящия доклад е да разгледа въздействието на мануалния лимфен дренаж при деца.

Ключови думи: лимфедем, детска възраст, мануален лимфен дренаж, въздействие

ABSTRACT

Lymphedema is a clinical complication characterized by the excessive accumulation of lymphatic fluid, leading to swelling, most commonly localized in the limbs. In pediatric patients, lymphedema occurs less frequently than in adults and may occur as a result of congenital malformations or acquired damage to lymphatic vessels and nodes. Manual lymphatic drainage (MLD) is one of the main and gentle methods for managing lymphatic stasis and plays a central role in the complex approach to restoring normal lymphatic function in pediatric patients. The careful and precisely dosed execution of this specialized technique has been shown to effectively support both the prevention and treatment of lymphedema in children with cardiovascular, urinary, and endocrine disorders, following surgical interventions, and in cases of post-traumatic complications. This therapeutic approach significantly contributes to improving their overall quality of life. The purpose of this article is to examine the impact of manual lymphatic drainage application in children.

Keywords: lymphedema, pediatrics, manual lymphatic drainage, impact

ВЪВЕДЕНИЕ

Лимфедемът е проблем, който се причинява от натрупване на лимфна течност в интерстициума поради нарушена лимфна функция и се извършва клинично с оток в крайниците. Етиологично се разделя на първичен (вроден) или вторичен (придобит) лимфедем (4,7). Често състоянието хронифицира, възпалителният процес постепенно обхваща нови участъци, което води до допълнително влошаване на състоянието. Лимфедемът се класифицира в четири степени (2):

- Първа степен (*латентен*): лимфната система е увредена или компрометирана, но отсъства видим оток. При нея може да се прояви тежест и дискомфорт при продължителен стоеж;
- Втора степен (степен на мек обратим лимфедем): налице е видим оток, който се появява през деня и намалява след покой, наблюдава се „питинг феномен“ - при натиск с пръст остава вдлъбнатина. Кожата изглежда бледа, порцеланова;
- Трета степен (степен на твърд необратим лимфедем): при натиск върху кожата не се образува вдлъбнатина, в покой отокът не се редуцира, а кожата наподобява портокалова кора;
- Четвърта степен (елефантиаза): крайникът достига много големи размери и настъпва деформация, кожата е суха, груба, белезникава, наблюдава се хиперкератоза, появяват се разязвявания и лимфорея.

Първичният лимфедем възниква втроеутробно и се съпътства от вътрешни аномалии, които водят до недоразвитие на лимфните съдове и до неадекватно функциониране. Вторичният лимфедем е вследствие на външни фактори като травми, възпалителни процеси, хирургични интервенции или инфекции, които водят до обструкция или разрушаване на лимфните съдове. Ранното разпознаване и подходящата терапия могат да предотвратят прогресирането на лимфедема и да подобрят качеството на живот на детето (2,5). Въпреки че лимфедемът се среща относително рядко в педиатрията, неговото въздействие върху качеството на живот на засегнатите деца и техните семейства е съществено. Родителите често се изправят пред значителни психологически и финансови предизвикателства, свързани с хроничния ход на заболяването и неясната прогноза (8).

СЪЩНОСТ

Мануалният лимфен дренаж (МЛД) е пасивен мануален метод, въведен от д-р Емил Волдер, с цел преодоляване на лимфния застой и редуциране или премахване на лимфедема. Похватите са леки, повърхностни и ритмични. Започва се с обработка на големите лимфни колектори - в областта на корема, ингвиналната зона, след което постепенно се преминава към по-отдалечените части на тялото. Чрез внимателна стимулация се активира естественият ритъм на лимфния поток. По този начин се редуцира натрупаната течност, което облекчава субективните симптоми на заболяването. Мануалният лимфен дренаж се прилага в педиатрията като ефективен и щадящ метод за лечение на лимфедем. Терапията се адаптира спрямо възрастта и индивидуалните нужди на детето, като се отчита деликатността на детската кожа и тъкани. Най-утвърденият метод при лимфедем е комплексното деконгестивно лечение, основан от проф. Михаел Фьолди (M. Földi), с няколко ключови компонента, които действат синергично за подобряване на лимфния оток. Наблюдават се дългосрочни резултати при ранно диагностициране (1,3,9).

В детската възраст мануалният лимфен дренаж се прилага с особено внимание и притежава няколко съществени терапевтични предимства пред традиционната медикаментозна терапия. Проучване със 142 деца, диагностицирани с лимфедем преди 21-годишна възраст, открива в 97,2% от случаите първичен лимфедем. Заболяването най-често засяга долните крайници (91,7%), като 52,9% от децата имат двустранно засягане. Началото на симптомите се наблюдава най-често в ранна детска възраст (49,2%) при момчетата и през юношеството (41,3%) при момичетата. При 57,9% има прогресия на заболяването, а 18,8% се развиват епизоди на целулит, като 13% от тях са били хоспитализирани (6).

Ползи от мануалния лимфен дренаж (5,9):

- в сравнение с диуретиците и други медикаменти, които могат да предизвикат странични ефекти като дехидратация и електролитен дисбаланс, мануалният лимфен дренаж е напълно безопасен за приложение при деца. Не се изисква прием на лекарства и може да се използва продължително без риск от усложнения;
- в сравнение с инвазивни методи е по-щадящ и безболезнен метод, при който няма нараняване на тъкан и необходимост от възстановяване;

- подпомага естественото движение на лимфата чрез активиране на лимфната система, подобрява циркулацията и тъканната оксигенация. Получава се ускорено възстановяване на тъканите, подобрена подвижност на засегнатия крайник, редуциране на усещането за тежест и стягане;
- при редовно приложение може да предотврати задълбочаване на отока и да подпомогне изграждането на колатералните лимфни пътища. Той съдейства за поддържане на стабилно състояние при хроничните форми на лимфедем;
- терапията допринася за намаляване на риска от кожни инфекции (като еризипел), облекчава болката и подобрява общото функционално състояние на детето. Благодарение на ефекта върху вегетативната нервна система, оказва позитивно въздействие върху дихателната функция по нервнорефлекторен път.

Противопоказания: Мануалният лимфен дренаж не се прилага при наличие на заболявания на кръвта, кожни заболявания, инфекциозни заболявания, повишена функция на щитовидната жлеза, аритмии, склонност към тромбози, туберкулоза, доброкачествени и злокачествени туморни образувания в активна фаза (9).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Мануалният лимфен дренаж е ефективен и щадящ метод, дългосрочно приложим за преодоляване на лимфедема в детска възраст. Той подпомага естествените оздравителни процеси, повишава качеството на живот и може безопасно да бъде включен в дългосрочната терапевтична стратегия. Този терапевтичен метод е предпочитан и значим в педиатрията поради неинвазивния си характер и благоприятното въздействие върху детския организъм.

ЛИТЕРАТУРА

1. Краев, Т.К. Учебник по лечебен масаж. Специална част. София: Ерсид; 2007.
2. Монева, П. Лимфодренажен масаж. София; 2005.
3. Радева, М. Физиотерапия при заболявания на лимфната система. Варна: Медицински университет – Варна; 2018.
4. Шивачев, Я. Онкорехабилитация в кинезитерапевтичната практика. Варна: Медицински университет – Варна; 2021.
5. Földi M, Földi E, Kubik S. Textbook of Lymphology: For Physicians and Lymphedema Therapists. 2nd ed. Munich: Urban & Fischer; 2003.
6. Greene AK, Grant FD, Maclellan RA. Primary lymphedema in children: Clinical features and management. *Plast Reconstr Surg.* 2015;135(2):529-35.
7. Greene AK, Sudduth CL, Taghinia A. Lymphedema. *Semin Pediatr Surg.* 2020;29(5):150972. doi:10.1016/j.sempedsurg.2020.150972.
8. Phillips JJ, Gordon JS. Conservative management of lymphoedema in children: A systematic review. *J Pediatr Rehabil Med.* 2014;7(4). doi:10.3233/PRM-140305.
9. Zuther JE. Lymphedema Management: The Comprehensive Guide for Practitioners. New York: Thieme Medical Publishers; 2017.

Адрес за кореспонденция:

Станислава Богомилова
Катедра „Кинезитерапия“,
Медицински университет - Варна
ул. „М. Дринов“ 55
Варна, 9000
e-mail: stanislava_bogomilova@abv.bg